

Het nut van het algemeen belang

Nora van Oostrom-Streep

Van de grote liberale staatsman Thorbecke is de volgende uitspraak over wat het algemeen belang inhoudt: 'Is het alleen de vraag wat het volk of de meerderheid wil, dan vervalt de vraag naar hetgeen recht, waar, goed en uitvoerbaar is.'

Het algemeen belang heeft dus geen betrekking op wat een meerderheid wil, of wat een bestuursorgaan wil, maar houdt mede oog op wat goed en uitvoerbaar is. Aan dit laatste moest ik denken toen ik werd gebeld door een journalist die mij vroeg of de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) inderdaad bij het vaststellen van het 'model' levens testament de oren teveel had laten hangen naar de banken.

BEST HAALBAAR

Het was een wat onaangename vraag, in die zin dat zij werd gesteld alsof het ging om een machtskwestie. Om de vraag wie het nu voor het zeggen had, de KNB of de banken. Of nu de visie van de organisatie die het nut van het algemeen in het oog zou hebben de doorslag gaf, of die van de rigide, commerciële partijen die alles op alles zouden zetten om die arme cliënten een model in de maag te splitsen waar ze de facto niets aan zouden hebben. Sowieso werd het wat onplezierig toen ook werd gesuggereerd dat het document in kwestie helemaal geen echt levens testament zou zijn, maar een wat veredelde volmacht die de meest basale elementen zou ontberen. Wat te antwoorden? Nog afgezien dat het begrip 'levens testament' geen wettelijke basis of anderszins formele

Je moet je focussen op belangen, niet op posities

grondslag heeft, en dus niet kan worden gezegd wanneer iets een 'echt' levens testament is, ging het daar ook niet om. Het is niet zo dat met het maken van afspraken met de banken de KNB heeft vastgesteld welke akte zich al dan niet met de titel levens testament mag tooien. Het is niet zo dat wegen zijn afgesneden of mogelijkheden ingeperkt, het is zo dat gekeken is wat in casu de best haalbare mogelijkheid was. Het zoeken naar het best haalbare in het belang van consumenten en banken.

HARVARD-ONDERHANDELMETHODE

Heeft de KNB hiermee de oren naar de banken laten hangen? Welnee, zij heeft juist in het belang van de cliënt gehandeld. Laten we het alternatief eens onder de loep nemen, namelijk de situatie dat de KNB een zeer uitgebreid levens testament zou hebben voorgesteld en hier strikt aan zou hebben vastgehouden. De kans is meer dan levensgroot dat er dan geen overeenstemming met de banken zou zijn bereikt. Partijen zouden uit elkaar zijn gegaan en uiteindelijk weer opnieuw naar de tekentafel hebben gemoeten. Dit kost tijd en geld en gaat ten koste van de werkverhoudingen. En wat is nu werkelijk in het belang van de cliënt?

Iedereen die ooit de basis van de Harvard-onderhandelingsmethode heeft moeten bekijken, weet dat het dodelijk is je in te graven in je eigen gelijk. Je moet je focussen op belangen, niet op posities. Het gaat niet om de vraag wie 'gewonnen heeft' het gaat erom of je in casu het hoogst haalbare resultaat hebt kunnen bereiken.

BELANGRIJKE FACTOREN

De journalist was duidelijk wat teleurgesteld dat ik een reactie van bovengenoemde strekking gaf en hing schielijk op. Mijn antwoord bleek te weinig controversieel. Terug naar het nut van het algemeen: het voorbeeld van het levens testament staat niet op zichzelf. Er zijn veel dossiers denkbaar waarin er wellicht 'betere' resultaten hadden kunnen worden bereikt. Althans, volgens sommigen. De vraag is of dat resultaat daadwerkelijk ooit bereikt kan worden, dan wel of de andere partij geheel zal afhaken en misschien wel zal gaan voor een veel negatiever scenario. Voor afschaffen van monopolies bijvoorbeeld, of het anderszins buitenspel zetten van het notariaat. Haalbaarheid en uitvoerbaarheid als belangrijke factoren: het devies van Thorbecke is ook vandaag de dag zo gek nog niet. ■